

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/865
Toplantı Tarihi/Sayısı : 15.2.2023/32
Karar Numarası : 2023/179
Başvuran : H.K.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Diyarbakır 3 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın kaldığı ceza infaz kurumu koğuşunda yatağı olduğu ancak karyolası (ranza) olmadığından 2 yıldır yerde yattığı ile giysi dolabı bulunmadığından elbiselerinin yere düşerek pislendiği ve eşyalarının kaybolduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi ve ekleri doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda başvuran özetle; Diyarbakır 3 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu, ranza ve giysi dolabının bulunmadığını ve 2 yıldır yerde (ranzasız yatakta) yattığını iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesi için kendisine ranza ve giysi dolabı verilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Diyarbakır 3 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 06.07.2022 tarihli yazılı görüşte özetle; İlgili hükümlünün uyuz hastası olması sebebiyle 21.06.2022 tarihinden itibaren izole edilmek amacıyla tekli odaya alındığı, hükümlü dilekçesinde her ne kadar ranza ve giysi dolabının olmadığını iddia etmiş ise de; hükümlünün kalmış olduğu odada birer adet yatak, ranza ve giysi dolabı bulunduğu belirtilmiştir. Muhatap Kurumun 22.12.2022 tarihli ek yazılı görüşünde özetle; ilgili mahpusun, Kuruma yerleştirildiği gün itibariyle yatak, ranza ve giysi dolabının olduğu tekraren ifade edilmiş ve mahpusun sürekli olarak kaldığı koğuşlarda yatak, ranza ve giysi dolabının bulunduğunu gösteren fotoğraflar paylaşılmıştır.

4. Başvurandan 04.08.2022 tarihinde alınan yazılı görüşte özetle; 2 yıldır muhatap ceza infaz kurumunda kaldığını, uyuz hastalığı sebebiyle geçici olarak tek kişilik odaya alındığını, tek kişilik odada yatak, ranza ve giysi dolabının bulunduğunu ancak hastalığı dışında kaldığı koğuşta yatağının bulunduğunu fakat ranza ve giysi dolabının olmadığını, hastalığı geçince tekrar ranzası ve giysi dolabı olmayan koğuşa geçeceğini, koğuşundaki birçok mahpusun da ranzasının bulunmadığını, elbise dolabı olmadığı için eşyalarını sağa sola koyduğunu, eşyalarının bu sebeple kaybolduğunu veya çalındığını ayrıca bel fitiği rahatsızlığı olduğunu iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan*

kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği” hükme bağlanmıştır.

6. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67'nci maddesine göre; “Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın ranza verilmemesi sebebiyle yerde yattığı ile giysi dolabı verilmemesinden ötürü eşyalarının yere düşerek kirlendiğine, kaybolduğuna veya çalındığına ilişkin iddiaları mevzuat hükümleriyle birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

8. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, para.95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28.10.1998, para.93.*).

9. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sağlanan malzeme ve imkanlardan, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2.Genel Rapor, Hapsedilme, para.44.*).

10. AİHM, kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (*AİHM-Klaas-Almanya Kararı, §30*). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde “makul kuşkunun kalmaması” şeklindeki kanıtlama standardını kabul etmektedir; ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (*İrlanda – Birleşik Krallık Kararı, §161*). Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi (AYM) de iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (*Turan Günana Kararı, B. No: 2013/3550, 19.11.2014, § 33*).

11. Başvuran, uyuz hastalığı sebebiyle kaldığı tek kişilik müşahede odası dışında Ceza İnfaz Kurumunda barındığı süreç itibarıyla kendisine yatak haricinde ranza ile giysi dolabı sağlanmadığını iddia etmektedir. Muhatap

Kurum, başvuranın Kuruma geldiği tarih itibariyle kendisine yatak, ranza ve giysi dolabı verildiğini belirtmiş ve buna ilişkin yatak, ranza ve giysi dolabını gösteren fotoğraflar sunmuştur. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 63'üncü maddesinin ikinci fıkrasında; “Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.” hükmü bulunmaktadır. Avrupa Cezaevi Kurallarının 20.3'üncü kuralında; “Bütün giysiler iyi durumda muhafaza edilmeli ve gerektiğinde değiştirilmelidir.” hükmüne ve 21'inci kuralında; “Her mahpusa, düzenli biçimde muhafaza edilen ayrı bir yatak ile temiz tutulmasının sağlanması için gerekli sıklıkta değiştirilen ayrı ve uygun bir yatak takımı sağlanmalıdır” hükmüne yer verilmektedir. BM Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kuralların (Nelson Mandela Kuralları) 19'uncu maddesinin ikinci fıkrası “Bütün giysiler temiz ve uygun koşullarda tutulur...” ve 21'inci maddesi; “Yerel ve ulusal standartlara uygun olarak, her mahpusa, verildiğinde temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanır.” şeklindedir.

12. Başvuranın dilekçesi, muhatap kurumun ve başvuranın yazılı görüşü ve ekleri birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın uyuz hastalığı sebebiyle kaldığı tek kişilik odada ve normal şartlarda kaldığı koğuşta yatak, ranza ve giysi dolabının olduğu görüldüğünden başvuranın iddialarının dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

13. Sonuç olarak; Ceza İnfaz Kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca "**kabul edilmez**" olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 15.02.2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye